

MIR OLJUB

GODINA: VIII.

SOMBOR, 2005.

BROJ 3 (31)

**Članovi HKUD "Vladimir Nazor" iz Sombora
na Trgu bana Jelačića u Zagrebu**

Poštovane čitateljice i čitatelji,

zbog prevelike zauzetosti, dosadašnji glavni i odgovorni urednik našega lista gospodin Josip Zvonko Pekanović zamolio je Upravni odbor da ga oslobodi te odgovorne dužnosti. Poznato je da je Josip Pekanović sada predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća, da ima značajnih obaveza u Skupštini općine Sombor a obavlja i niz drugih važnih poslova. Iz tih je razloga njegov zahtjev uvažen a vi ste na godišnjem saboru održanom 5. lipnja to i potvrdili.

Čitatelji našega lista dobro znaju da je Josip Pekanović bio glavni i odgovorni urednik *Miroljuba* od njegovog prvog broja, koji je iz tiska izašao 1998. godine. Tijekom ovih sedam godina list je izgrađivao svoju fizionomiju dok nije dobio sadašnji izgled i sadržaje. Zasluga je to svih suradnika, pri čemu je ipak posebnu ulogu odigrao glavni i odgovorni urednik.

Da bi list zadržao svoj izgled i dobio na kvaliteti, kao novi glavni i odgovorni urednik obraćam se svima koji smatraju da bi ga svojim prilozima mogli obogatiti. Najmlađi, kao i do sada, to mogu realizirati svojom bujnom maštom i velikom sposobnošću, članovi sekcija prikazima svoga stvaralaštva, jer samo oni i mogu osjetiti draži i ljepotu rada u njima, dok stariji svoj doprinos mogu ostvariti putem realnog vrednovanja vlastite aktivnosti i rada svojih predaka.

Od Upravnog odbora očekujemo da ulaže maksimalne napore kako bi materijalna sredstva za redovito izlaženje lista blagovremeno pristizala.

Ovaj Vam broj darujemo uoči Dužionice kojom i ove godine zahvaljujemo na daru kruha do kojeg se svake godine dolazi mukotrpnim radom naših marnih zemljoradnika. Vjerujemo da ćemo u ovoj zahvali svi dostojanstveno sudjelovati.

Mr. Matija Danić

J E S E N

Oktober je mjesec
prava jesen vlada
sa drveća zlatno lišće
na zemlju otpada.

Vinogradi sad se beru
jer je grožđe zrelo
razdragani su berači
društvo je veselo.

Kukuruzi očekuju
da se brati krene
o te divne uspomene
podsjetiše mene.

Kada smo mi bili mladi
kukuruz smo brali
i sa mobom u dvorištu
kukuruz komušali.

Ne znaš dal je poso bio
ili piknik da je
a na kraju samo lijepo
sjećanje ostaje.

Kata Šteli r. Kalčan

ZLAĆANA ŽITNA POLJA

Kako li su krasna ova žitna polja
Kao da su zlatnim prahom posuta.
Gorde glavice visoko dižu
Vitkim stasom lelujava nas pozdravljaju.

Žeteoci dobar vam dan!
Jeste li spremni žuljevitim rukama
Vrijedno kositi, snopove prenašati
Ali pri tome što manje se zamarati?

Dobro vam je znano
Da se morate pridržavati pravila.
Kosa je čudljive prirode
Pa da ne bi stradalo koje čeljade nehotice.

Cijenim vaš mukotrpn rad
Od kojeg će nastati najvrjedniji dar
Za koji molimo svaki dan:
"Oče naš kruh naš svagdanji daj..."

Ana Feđver

Stota godišnjica djelovanja karmelićana u Somboru (3)

U prethodna dva broja našega lista dali smo opći pregled Karmela - nastanak, razvojni put i djelovanje članova karmelskog reda. Želja nam je da ovog puta sagledamo djelovanje karmelićana u našoj sredini - na ovom europskom prostoru i u našem gradu.

Osnovni izvori za sastavljanje ovoga teksta su članci **Stjepana Beretića** objavljeni u *Zvoniku* (br. 6-12/2004.) pod naslovom "Crkva otaca Karmelićana u Somboru 1904.-2004.", prilozi **Ante Sekulića**: "Karmelićanski prinosi Hrvatskoj kulturi" objavljeni u *Hrvatskoj riječi* (br. 77-80/2004.), brojni tekstovi **o. Mate Miloša** tiskani u *Subotičkoj Danici*, posebno članak "Pregled povijesti osnutka karmelićanskog samostana u Somboru" (2005. god.) kao i dokumentarni film redatelja **Rajka Ljubića** "Sto godina Karmelićanskog samostana u Somboru 1904.-2004." u produkciji Yellowbrick production i Karmelski samostan Sombor 2004. godine.

Karmel u našem narodu

Karmelićani su u Sombor došli iz mađarskog grada Đura (Győr), u kome je 1697. godine osnovan karmelićanski samostan koji je tada pripadao austrijskoj karmelićanskoj provinciji. Istoj provinciji pripadao je i samostan u Budimpešti, osnovan 1896. godine. Mađarska karmelska poluprovincija s dva samostana osnovana je 1903. godine.

Kamen temeljac somborskog karmelićanskog samostana postavljen je 4. srpnja 1904. a njegovo službeno utemeljenje obavljeno od strane Generalne uprave Reda u Rimu zbililo se 25. veljače 1905. godine dok je svečani blagoslov samostana i uspostava klauzure pod zaštitom sv. Josipa bila 14. svibnja 1905. godine. Osim za boravak i djelovanje redovnika, osnovna namjena samostana bila je da u njemu djeluje karmelićansko - filozofsko - teološko učilište - koje je do tada bilo smješteno i djelovalo u Đuru (Győr). Po završetku Prvoga svjetskog rata, te mirom u Parizu 1919. godine i Trianonskim ugovorom 1920. godine Sombor je, pa i somborski karmelski samostan, ušao u sklop nove države - Kraljevine SHS. Po logici stvari, i somborski je samostan time izdvojen iz Mađarske provincije a 25. listopada 1924. godine stavljen pod neposrednu upravu Generalne kuće Reda u Rimu. Zbog pomanjkanja profesorskog kadra i manjka bogoslova, 1925. godine filozofsko - teološko učilište prestaje s radom a umjesto njega 1925. godine osniva se "Malo karmelićansko dječjačko sjemenište" za 12 do 13 đaka.

Kao jedina kuća karmelićana u novoj državi i u novim uvjetima, samostan je dobio i novo usmjerenje i postao je osnova razvoja Reda karmelićana na južno-

slavenskom prostoru. Uz prva dva svećenika hrvatske i mađarske narodnosti, ovdje su s vremenom djelovali i redovnici njemačke, slovačke pa čak i rumunjske narodnosti. Propovijedi, molitve, crkveno pjevanje i druge aktivnosti redovito su obavljane na tri jezika: hrvatskom, mađarskom i njemačkom.

Oci i braća ovog samostana postali su uzorom duhovnosti i marljivosti u svojoj sredini. Posebno su se isticali i kao dušobrižnici i sluge bolesnika i pokornika. Organiziran je i karmelićanski Svjetovni red te je time dat značajan doprinos duhovnom životu kako članova reda tako i katoličkom pučanstvu uopće. Svjetovni red je osnovan dekretom generalnog poglavara karmelićana u Rimu još 1913. godine. Dugogodišnji voditelj ovog reda u Somboru bio je **o. Gerard Tomo Stantić**, koji je, uz ostalo, i Pravila reda tiskao na hrvatskom jeziku. U ovoj nacionalno mješovitoj sredini u članstvo reda bili su uključeni pripadnici sva tri ovdašnja katolička naroda: Hrvati, Mađari i Nijemci. Svoju su djelatnost u velikoj mjeri uvijek usmjeravali i na karitativno polje - na brigu za bolesne i iznemogle.

U somborskom je samostanu stasao prvi naraštaj nekadašnje mađarske poluprovincije, a to su kasnije i začeci Hrvatske karmelićanske provincije sv. o. Josipa. Godine 1969. karmelski samostani u Somboru i

Zagrebu (osnovan u Remetama 1959.) dobili su prvi stupanj samostalnosti, tj. postali su povjereništva. Zaslugom somborskih karmelićana 1960. godine nastala je Hrvatska karmelićanska provincija svetog Josipa sa samostanima u Somboru, Zagrebu, Splitu (od 1975.), Krku (1977.), Buškom Blatu u Hercegovini a od 2002. godine i u glavnom gradu Bugarske u Sofiji. Sjedište ove provincije je u Remetama u Zagrebu.

Značajniji članovi Karmela u Somboru

Tijeko minulih sto godina kroz somborski samostan prošli su mnogi oci i braća karmelićani, a mi ćemo navesti samo neke od njih.

Kamen temeljac somborskog samostana položio je 1904. godine upravitelj karmelićanske poluprovincije o. **István (Soós)** koji je postao i prvi poglavar samostana u izgradnji. Još iste godine njemu su se pridružili redovnici iz budimpeštanskog samostana **otac Apolinar, otac Gerard (Tomo Stantić) i brat Petar.**

Otac Benjamin (Ferenc Balász, 1887-1965) došao je u Sombor 1911. godine. Uz pastoralni rad s vjernicima bio je profesor povijesti filozofije i kanonskog prava karmelićanskim bogoslovima, učitelj novaka te pisac ljetopisa, a svirao je i glasovir i orgulje. Poslije Trianonskog ugovora s o. Gerardom nosio je teret zajednice.

Otac Ambrozije (Ljudevit Bašić, 1895-1929), rodnom Somborac, postao je prior samostana 1923. godine. Iste je godine osnovao Malo dječjačko sjemenište. Velikim je dijelom njegova zasluga što crkva ima predivne orgulje. Organizirao je veličanstvenu proslavu 700. godišnjice Prvotnoga Pravila karmelićana, proslavu proglašenja svetom Male Terezije, te proglašenja Ivana od Križa crkvenim učiteljem. Poživio je svega 34 godine.

Otac Albert (Ivan Galović, porijeklom gradišćanski Hrvat, 1888-1935). U Sombor je došao 1913. godine. Bio je profesor teologije i učitelj novaka. Izvršno je svirao orgulje, violinu i violončelo. Uglazbio je više pjesama. Uz oca Ambrozija i njegova je zasluga za orgulje. Govorio je klasični grčki i latinski a studirao hebrejski jezik. Uz hrvatski govorio je njemački, mađarski i španjolski jezik. Umro je u 47. godini.

Otac Gerard Tomo Stantić, rođen je 16. rujna 1876. godine u Đurđinu pokraj Subotice kao sin bunjevačkih Hrvata, a umro u Somboru 21. lipnja 1956. U karmelski je red stupio u Győru u Mađarskoj, novicijat je završio u Grazu u Austriji 1896. a za svećenika je zaređen u katedrali u Győru 1902. godine. Ovdje je dalje dogradio svoju teološku i svećeničku naobrazbu. Pri osnivanju karmelićanskog samostana u Somboru 1904. godine o. Gerard je poslan u naš grad kao jedini svećenik karmelićanin koji je govorio hrvatski. Ovdje je radio pune 52 godine - sve do svoje smrti i bio je duša ovog samostana. Kao duhovnik podjednako je bio cije-

njen od svih vjernika bili oni hrvatske, mađarske, njemačke ili neke druge narodnosti. Želio je svakome pomoći bez obzira na njegovu nacionalnu pripadnost. Govoreći o međusobnim odnosima ljudi i o suživotu raznih naroda, te o trvenjima i sukobima uvjetovanim nacionalnom pripadnošću, otac Gerard je zapisao u

spomenicu samostana ovo: "nacionalizam je trostruki grijeh; protiv pravde, protiv istine i protiv ljubavi". Ova i danas tako aktualna poruka, trebala bi nam uvijek biti na umu. Uz kratke prelude bio je poglavar samostana sve do 1945.

Svjetojni red u Somboru, ustanovljen dekretom Generalnog poglavara karmelićana u Rimu, odlikovan je zaslugom o. Gerarda još

1913. godine a on mu je bio dugogodišnji voditelj.

Posmrtni ostaci sluge Božjega oca Gerarda počivaju u somborskoj karmelićanskoj crkvi a proces za njegovu proglašenje blaženim i svetim otpočeo je 1985. godine. Biskupijsko sudište na čelu s vicepostulaturom **dr. o. Antom Stantićem** predalo je Kongregaciji u Rimu materijal o SB o. Gerardu Tomi Stantiću napisan na nešto više od 10.000 stranica i još toliko stranica u kopiji 22. listopada 2003. godine.

Otac Sebastijan (rodnom iz Rumunjske, 1900-1993), propovijedao je hrvatski, mađarski i njemački. Bio je profesor Karmelićanskog dječjeg sjemeništa i upravitelj Karmelićanskog trećeg reda. Umro je i pokopan u Rumunjskoj.

Otac Vilko (Antun Dorotić, 1914-1994). Rođen u Somboru gdje završava gimnaziju a 1930. godine ulazi u samostan i opredjeljuje se za redovnički poziv. Filozofiju i teologiju studira u Poljskoj. Za svećenika je zaređen 1938. godine u Subotici. Bio je vrsni orguljaš i zborovođa zborova koji su pjevali na hrvatskom, mađarskom i njemačkom jeziku, a zborovođa je bio i hrvatskom pjevačkom društvu "Miroljub". Sastavio je hrvatsku pjesmaricu od 600 stranica. Bio je vrhunski propovjednik. Godine 1942. interniran je u samostan u Győr. Od 1946. do 1954. godine bio je poglavar samostana u Somboru a istovremeno i provincijal Karmelićana u Jugoslaviji. Kada su se somborski karmelićani 1958. godine na čelu s o. **Ivanom Keravinim** nastanili u Hrvatskom Leskovcu kraj Zagreba i osnovali 1959. samostan u Remetama u Zagrebu, o. Vilko je i tamo bio prior od 1969.-1972.

godine. U Sombor se vraća 1985. godine. Bavio se pisanjem, bio je prevodilac sa poljskog i mađarskog kao i izdavač. Njegov molitvenik "Zvijezda Karmela" (829 stranica) tiskan u Đakovu služi kao priručnik za Treći Red Gospe Karmelske. O. Vilko spada među najzaslužnije ljude koji su udarili temelj Karmela u Hrvatskoj.

Otac Ivan (Ivan Keravin, 1917-1992) rođen je u Bačkom Monoštoru. Novicijati započinje 1936. u Somboru a završava 1937. u Poljskoj. Filozofiju i teologiju studira na Gori Karmelu u današnjem Izraelu, a za svećenika je zaređen u Jeruzalemu 1946. Na Gori Karmelu je bio učitelj bogoslova, vikar samostana, a bio je i poglavar jeruzalemskog samostana. Nakon provedenih 18 godina u Svetoj Zemlji 1955. godine vraća se u zavičaj te postaje dušobrižnik i odgajatelj u sjemeništu u Somboru. Prvi je karmelićanin koji je 1958. pošao na osnutak prvog karmelićanskog samostana u Hrvatskoj. Tu je bio prefekt sjemeništa i učitelj prvim bogoslovima. Od 1963. do 1969. bio je župnik remetske župe. Težio je proširenju karmelskog reda u Hrvatskoj. Bio je prvi poglavar samostana i župnik župe u Splitu. Bio je prior u Somboru. Kao provincijal Hrvatske provincije, u Rimu je sudjelovao i u izboru novog Generala reda. Puno je pisao te prevodio sa francuskog i talijanskog jezika. Poznao je klasične jezike: latinski, grčki i hebrejski. Tečno je govorio engleski, francuski i talijanski jezik. O. Ivan je preminuo u karmelskom samostanu u Remetama u Zagrebu, te pokopan u karmelićansku grobnicu u Remetama.

Otac Ladislav (Marin Marković, 1916-1997) rođen je u Bačkom Monoštoru. Bio je učenik somborske gimnazije a istovremeno i đak somborskog karmelićanskog sjemeništa. U samostanu Czerna kraj Krakova u Poljskoj stupio je u karmelićanski novicijati. Filozofiju je studirao u Krakovu i Vilni u Litvi, a bogosloviju u karmelićanskom učilištu Theresianumu u Rimu. Za svećenika je zaređen u Rimu 1939. godine, da bi u svom rodnom Monoštoru 1942. godine slavio

Mladu misu. Dvostruki je doktor znanosti. Na već navedenom Theresianumu 1942. godine doktorirao je iz bogoslovija, a na Angelicum, takođe u Rimu, iz crkvenog prava. Na papinskom teološkom fakultetu Theresianumu 11 godina je predavao moralnu teologiju. U Sombor se vratio 1956. godine gdje provodi 41 godinu. Bio je učitelj novaka, uvaženi propovjednik, pohađao je bolesnike te je o njima vodio i posebnu skrb, bio je ispovjednik brojnih vjernika, časni sestara, redovnika i svećenika, voditelj duhovnih vježbi, a obavljao je i brojne dužnosti u korist Subotičke biskupije. U svojoj karmelskoj provinciji bio je provincijal i prior, a od 1966. do 1968. obavljao je i dužnost tajnika Hrvatske konferencije viših redovničkih poglavara. Autor je više djela od kojih su neka objavljena u Rimu, a neka u Zagrebu. Njegovom je zaslugom donesen Gospin kip iz Fatime u Bački Monoštor. O. Ladislav je sahranjen u karmelićanskoj grobnici na Velikom katoličkom groblju u Somboru.

Brat Lovro (Imre Nógrádi, 1907-1976). Rođen u Segedinu u Mađarskoj. Po zanimanju je bio stolar. Nakon dvogodišnje pripreme u rimskom karmelićanskom misijskom sjemeništu položio je svečane zavjete, te je poslan u misije na Goru Karmel u Izrael, a potom u Bagdad, odakle se vratio nakon 30 godina. Bio je odan kontemplaciji, uronjen u molitvu i onda kad je radio kao stolar.

Brat Anđelko (Marko Pašalić, 1909-1995) rođen je u Somboru. U samostanu je vršio dužnost kuhara, sakristana, orguljaša i vratara. Posebno mu je uživanje bilo slikanje uljem na platnu. Za sobom je ostavio brojne slike - u samostanu 24 eksponata. Boravio je u karmelićanskim samostanima u Mađarskoj, Poljskoj i Ukrajini. Kuhar je bio i u zagrebačkim Remetama. Sve preuzete obaveze uvijek je obavljao krajnje savjesno.

Mr. Matija Đanić

GODIŠNJI SABOR HKUD-A "VLADIMIR NAZOR"

Redoviti godišnji sabor Društva održan je u velikoj dvorani doma u nedjelju 5. lipnja, nakon svečane sv. mise u župnoj crkvi Presvetog Trojstva na kojoj je 23 prvo-pričesnika primilo ovaj sveti sakrament. Prije otvaranja ovog najsvečanijeg godišnjeg skupa, članica Recitatorske sekcije **Dejana Jakšić** prigodnim stihovima "Žetelac" stvorila je potrebno ozračje predstojećoj aktivnosti.

Otvarajući Sabor predsjednik Društva **g. Šima Raič** pozdravio je prisutno članstvo i nama drage goste, te skupu poželio uspješan rad. Među zvaničnicima posebno je izdvojio: konzulicu Generalnog konzulata RH u Subotici gospođu **Ivu Aronjoš** sa suprugom, predsjednika HNV-a **Josipa Zvonka Pekaovića**, predsjednika IO HNV **Lazu Vojnića Hajduka**, predsjednika podružnice DSHV za Sombor **Jozu Kolara**, potpredsjednika HNV-a za Podunavlje **Stipana Šimunova**, te člana IO HNV za informiranje i direktora *Hrvatske riječi* **Zvonimira Perušića**. Pozdravi su upućeni i predstavnicima hrvatskih KUD-ova iz Bačkog Monoštora, Bačkog Brega, Sonte i Vajske.

U izvješću o radu Društva, koji je podnio tajnik **Zoran Čota**, opširno i dokumentirano su navedeni sadržaji kojima su se bavila pojedina tijela i organi. Neke značajne aktivnosti održavane su u našim društvenim prostorijama, premda osnovni organizatori nisu uvijek bili naši dužnosnici.

Protekla je godina znatnim dijelom obuhvaćala sadržaje vezane za obilježavanje 100. godišnjice postojanja i djelovanja Karmela u Somboru. U velikoj dvorani Doma održavane su duhovne večeri, tribine i prigodna predavanja u vezi ovog jubileja. Na znanstvenim skupovima predavači su bili dobri poznavaoči Karmela i njegovog stogodišnjeg djelovanja u našoj sredini. Svoja predavanja izlagali su stručnjaci iz Hrvatske kao i ovdašnji dobri poznavaoči ove problematike. Duhovnu tribinu držao je i **o. Tadej Perica** iz sofijskog samostana u Bugarskoj. O slugi Božjem **o. Gerardu Tomi Stantiću** govorio je uvaženi znanstvenik, akademik **dr. Ante Sekulić**. Korizmeni skupovi držani su u dvorani našeg Doma i svih šest korizmenih nedjelja.

Tijekom siječnja u našem Domu je bilo i jedno od 6 glasačkih mjesta u SCG za izbor predsjednika RH. Tu su vođeni i razgovori s visokim dužnosnicima RH: državnim tajnikom vanjskih poslova RH **Goranom Bakotom**, veleposlanikom RH u Beogradu **Tončiem Stančićem** i generalnim konzulom RH u Subotici **mr. Davorom Vidišem**, a istima je upriličen i prijem u SO Sombor, gdje se razgovaralo o gospodarskoj i kulturnoj suradnji dvije zemlje, o ostvarivanju prava nacionalnih manjina i sl.

Članovi naših sekcija imali su niz nastupa u svom domu. Već po običaju održana je Dužionica, Veliko bunjevačko - šokačko prelo, obljetnica Društva, Božićni koncert, izložba Božićnih kolača, kokica bal pod maskama, književna večer, večer preljskih pisama. Dramska sekcija je izvela kazališnu komediju "Bono se ženi", održano je predstavljanje II. sveske Leksikona Podunavskih Hrvata - Bunjevaca i Šokaca. Tri su nam dana bili gosti iz Čakovca

- članovi KUD-a "Veseli Međimurci" sa svojim prigodnim umjetničkim programom. U našoj su sredini gostovala zagrebačka kazališta: Teatar Grdelin s predstavom "Poletija grdelin iz žuja", te kazalište "Gavran" s predstavom "Hotel Babilon" i dr.

Naši su aktivisti i amateri tijekom godine boravili u Postirama i Pučišću na Braču, Kaštel Lukšiću (10 dana, 46 članova s obilaskom Splita i Trogira), Čepinu, Rešetarima, Starim Jankovcima, Baji, Golubincima, Rumi i Čonoplji.

Kako se vidi, suradnja s matičnom državom ovog naroda bila je intenzivna. Ona se odražavala posredstvom Veleposlanstva RH u Beogradu, Generalnog konzulata u Subotici, te Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu. Isto je tako i suradnja s hrvatskim institucijama i organizacijama u zemlji bila primjerna, a ostvarivana je putem HNV, IO HNV, te *Hrvatske riječi*. Vrijedi istaknuti i akcije što su poduzimane i što se poduzimaju oko uključivanja naše djece u odjeljenja na hrvatskom jeziku ili odjeljenjima u kojima se njeguje hrvatski jezik.

U diskusiji koja je uslijedila posebno vrijedi izdvojiti mišljenje predsjednika IO HNV Laze Vojnića Hajduka koji je veoma pozitivno ocijenio rad Društva te istaknuo i onu religijsku dimenziju aktivnosti vezanu za obilježavanje stogodišnjice djelovanja Karmela u Somboru. Istaknuo je da su iz ove sredine regrutirani i ljudi koji trebaju usmjeravati hrvatski narod u SCG, te se boriti za njegova prava i interese. Josip Zvonko Pekaović je podvukao da HKUD "Vladimir Nazor" spada u najstarije hrvatske udruge u Vojvodini. Za njega je posebno značajna povezanost Društva sa sličnim KUD-ovima kako ove regije tako i šire. Predsjednik podružnice DSHV za Sombor **Joza Kolar** apelira na šire uključivanje, posebno mladih, u ukupne društvene aktivnosti. Konzulica Generalnog konzulata RH **Iva Aranjoš** uz pozdrave prisutnima i želi za dalji uspješan rad, posebno se obratila mladima.

Uz navedene, u diskusiji su još sudjelovali: Marija Šeremešić (rad mladih i njihovo uključivanje u aktivnosti organa uprave), Matija Đanić (problematika lista "Miroљjub"), ing. Josip Parčetić (aktivnosti na rekonstrukciji Doma), Stipan Pekaović, odvjetnik, predlaže bolju

Dani Pučkog teatra Hercegovac

Dramska sekcija: Glumačka ekipa predstave "Bono se ženi"

suradnju sa gradom Požegom odakle je svojevremeno u naš grad došao Josip Marković, kao i s gradom Bribirom, rodnim mjestom znanstvenika Josipa Pančića, prvog predsjednika SANU, a ukazuje i na razvojni put lista "Miroljub", dr. Marija Matarić (suradnja s društvima u RH), Alojzije Firanj (promocija Leksikona u Somboru), Šima Raič (posjeta visokih dužnosnika RH, adaptacija Doma), Stana Matarić (sudbina ploče s imenima nekadašnjih aktivista), Stipan Pekanović (vrijeme održavanja Sabora), Franja Krajninger (održavanje Sabora), Mata Matarić (angažiranje Društva u sklopu proslave Karmela) i Zoran Čota (angažiranje mladih).

Nakon ovog obavljena je dopuna organa Društva. Zbog zauzetosti ili drugih razloga dužnosti se oslobađaju: Cecilija Miler, Gustav Miler, Josip Jozić i Antun Krajninger. Na njihova mjesta jednoglasno su izabrani: Zdravko Fedver, Vesna Čvardić, Ana Knežević i Vinko Jozić.

Na koncu, Josip Zvonko Pekanović, glavni i odgovorni urednik "Miroljuba", predstavio je novi broj lista. Kako zbog zauzetosti i velikih i odgovornih dužnosti nije u mogućnosti obavljati i poslove u "Miroljubu", podržava odluku Upravnog odbora Društva od 31. svibnja kojom se na mjesto glavnog i odgovornog urednika imenuje mr. Matija Đanić, dosadašnji član uredništva. Riječi zahvale i priznanja za dosadašnji uspješan osmogodišnji rad pri izlasku 30 brojeva lista uputio mu je novoimenovani urednik Matija Đanić, a prisutno ga je članstvo nagradilo burnim pljeskom.

Mr. Matija Đanić

Dramska sekcija: Generacija "Pčelica"

NAŠI ISTAKNUTI SUGRAĐANI

Antun Vilim, dipl. oec. i bankar

Rođen je u Somboru 6. kolovoza 1925. godine u uglednoj bunjevačko - hrvatskoj obitelji, od oca **Matije** zidara i majke **Marije r. Hrabovski**. U rodnome gradu pohađa Državnu trgovačku akademiju, koju 1944. godine i završava. Izvanredno, uz rad, studira na Ekonomskom fakultetu u Subotici te 1965. godine stiče odgovarajuću diplomu.

Cijeli svoj radni vijek proveo je radeći u bankarskim institucijama u Somboru. Bio je šef službe, pomoćnik i zamjenik direktora, obavljao je i druge dužnosti vezane za bankarsku struku. Bio je član Izvršnog odbora Udruženja bankara Jugoslavije i predsjednik suda časti istog udruženja, a duže je vrijeme bio predsjednik Društva knjigovođa u Somboru, te član Republičkog odbora istog saveza.

Odlaskom u mirovinu svoju djelatnost usmjera-va na brigu o umirovljenicima. Aktivno djeluje u Općinskom udruženju penzionera, gdje je već desetak godina predsjednik. Potpredsjednik je Saveza penzionera Vojvodine, a bio je i predsjednik Nadzornog odbora PIOR-a.

Na poslovima koje je obavljao, kao i na onima koje sada obavlja, od suradnika, kolega i sugrađana uvijek je cijenjen i uvažavan. Svojom ozbiljnošću i blagim osmijehom ulijeva povjerenje sugovornicima.

Dobitnik je više društvenih priznanja; spomen plakete Udruženja bankarskih organizacija Jugoslavije, plakete Vojvođanske banke, povelje Skupštine saveza penzionera Srbije i niz drugih vezanih za struku. Kao sudionik Batinske bitke, a u povodu obilježavanja 60. obljetnice tog događaja, Pokrajinski odbor SUBNOR-a uručio mu je prigodnu povelju.

Davni predek današnje somborske obitelji Vilim, kao obrtnik doseljen je u vrijeme vladavine carice Marije Terezije (1740-1780) u ove krajeve iz okolice Košica, gospodarskog i kulturnog središta istočnog dijela sadašnje Slovačke. Stupivši u brak s ovdašnjom bunjevačko - hrvatskom djevojkom potomci ove obitelji brzo i u cijelosti su prihvatili govor i običaje nove sredine i pretopili se u ovaj većinski narod, tim prije što su pripadali istoj, rimokatoličkoj vjeri.

Sa svojom vjernom suprugom **Terezijom, r. Sabo**, naš Tuna, kako ga popularno zovu prijatelji, ima kćerku **Ljiljanu**, liječnicu te unuku Tatjanu, profesoricu.

Mr. Matija Đanić

“Zlatna harfa” u Somboru

Ovogodišnja 19. po redu “Zlatna harfa” održana je 18. lipnja u karmelićanskoj crkvi u Somboru. Sada već tradicionalni susret malih župnih zborova Subotičke biskupije redovito se organizira od 1986. godine a Sombor i karmelićanska crkva po drugi put su bili domaćini susreta.

Održavanje ove manifestacije u ovom izuzetno vrijednom sakralnom objektu, koji upravo ove godine obilježava stotinu godina djelovanja karmelićana u Somboru, ima i značajnu simboliku. Članovi dječjih zborova na ovome susretu dali su svoj doprinos proslavi zlatnog jubileja karmelićanskog samostana.

Tema i moto susreta: tema ovogodišnjeg susreta je Euharistija, a moto “Isus kruh života”. Više od 550 dječjih glasova okupljenih u sedamnaest pristiglih zborova oglasilo se već dobro poznatom euharistijskom pjesmom “Veselo braćo kliknimo”, čime je manifestacija otpočela. Novopostavljeni domaćin karmelićanske crkve i prior samostana o. **Anđelko Jozić** je pozdravio sudionike i poželio im prijatan boravak i uspješan nastup, a njihovim voditeljima i župnicima iskazao zahvalnost za uloženi trud i postignute rezultate. U znak zahvalnosti na lijepim riječima zborovi su skupa zapjevali poklik “Aleluja”. Zbog prevelike zauzetosti subotički biskup **mons. dr. Ivan Pénzes** nije bio u mogućnosti prisustvovati ovoj manifestaciji. Pročitano je i pismo koje je tim povodom biskup poslao organizatorici s. **Mirjam Pandžić**.

Zborovi iz mnogih župa: od prispijelih 17 zborova najviše ih je bilo iz Subotice i naselja u njenom okruženju. Iz grada su nastupili zborovi župa Isusova Uskrsnuća, Svetog Roka, Marije Majke Crkve, Svetog Jurja te katedrale

sv. Terezije Avilske, a iz obližnjih mjesta zborovi župa sa Palića, iz Đurđina i Starog Žednika. Sombor je imao predstavnike obje župe: Presvetog Trojstva i Svetog Križa. Nastupili su zborovi iz župa iz Bačke Palanke, Vajske, Novog Sada (župa Imena Marijina), Svetozara Miletića, Selenče i Sonte. Posebno treba istaknuti i sudjelovanje zbora Dječjeg vrtića “Marija Petković” iz Subotice.

Broj nastupa zborova na dosadašnjim susretima “Zlatne harfe” je različit. Šest najupornijih zborova redovito nastupa već po 19. put, tri zbora su zabilježila premijerna sudjelovanja (Novi Sad, Bačka i Sonta), dok je preostalih osam zborova neredovito sudjelovalo na ovoj manifestaciji.

Brojnost članova zborova je također različita. Kod nekih broj članova iznosi između 40 i 50 pa sve do 65, kakav je slučaj kod dječjeg vrtića. Najmanji je bio zbor iz Novog Sada sa svega 8 članova. S izuzetkom zbora iz Selenče, koji je pjevao na slovačkom, svi ostali su pjevali na hrvatskom jeziku.

Repertoar: svaki zbor se predstavio s po dvije pjesme. Prva je uvijek bila euharistijska (pričesna), jer je ova godina i proglašena godinom euharistije, dok je druga pjesma bila po vlastitom izboru. Zborovi su nastupali sa svojim orkestrima od kojih su neki brojniji i veoma dobro uvježbani. Jedan član svake župe predstavio je svoj zbor, navodeći njegove osnovne odlike. Voditeljica programa **Bernadica Ivanović** veoma je uspješno obavila svoju zadaću, isticanjem osnovnih misli i poruka pjesama prije i poslije nastupa

svakog zbora, te upućivanjem riječi pohvale i poziva za daljnji rad i buduće nastupe.

Djeca su bila sretna i zadovoljna što je baš njima pripala čast da predstavljaju svoje župe. Osmjesi na njihovim licima su to i potvrdili. Ovakve manifestacije su značajne jer razvijaju kod djece ljubav prema crkvenom pjevanju te vezanost za Crkvu i vjeru. Melodije i sadržaji obuhvaćeni pjesmama prilagođeni su uzrastu djece i njihovim glasovnim mogućnostima. Nazočni roditelji, djeca koja nisu nastupala i ostali posjetitelji su pažljivo pratili program, a ponekad i zapjevali s izvođačima, te je crkva često predstavljala jedinstven veliki zbor.

Nakon što su svi zborovi nastupili, bili srdačno prihvaćeni te nagrađeni burnim pljeskom, trebalo je odrediti i najbolje među njima. Na pitanje tko bi mogao biti, odgovor je jednoglasno bio: “svi”. Tako doista i jest. Svi su nastupili i pjevali od srca, tako da su svi oni veliki pobjednici. Za sudjelovanje na ovoj 19. “Zlatnoj harfi” domaćin o. **Anđelko Jozić** je zborovima uručio diplome. Ipak, posebno priznanje za svih 19 proteklih godina svakako pripada organizatorici s. **Mirjam Pandžić**.

Na koncu, nakon tri puna sata programa, sudionici su zajedno s publikom otpjevali crnačku duhovnu pjesmu “Ostani s nama”.

Matija Danić

DAN SLUGE BOŽJEGA OCA GERARDA

U povodu obilježavanja 49. godišnjice smrti sluge Božjega o. **Gerarda Tome Stantića**, u karmelićanskoj crkvi u Somboru održana je 24. lipnja prigodna svečanost. Brojni vjernici iz grada i hodočasnici iz Subotice, Tavankuta, Bajmoka, Starog Žednika, Bačkog Monoštora i Sonte prisustvovali su sv. misi koju je, uz desetak sudionika među kojima je bio i novi prior ovog samostana o. **Anđelko Jozić**, predvodio subotički biskup **mons. dr. Ivan Pénzes**.

Prigodnu propovijed o liku i djelu SB o. Gerarda održao je **preč. Andrija Anišić**. U svom izlaganju on je naveo broj-

ne detalje iz života i djela ovog karmelićanina koji je ovdje proveo 52 godine. Došavši ovamo u godini njegove gradnje tu je boravio do svoje smrti, obnašao je razne dužnosti, a više godina je bio poglavar. Kako je ovaj samostan nizom decenija bio jedina karmelićanska crkvena institucija u zajedničkoj državi, sa sigurnošću se može reći da su temelji hrvatskoj karmelićanskoj provinciji upravo ovdje i postavljeni.

U ime Vicepostulature slavljem je ravnao o. **Mato Miloš**. Na koncu vjernici i svećenstvo na čelu s biskupom okupili su se pred grobom o. Gerarda gdje su molili za njegovu proglašenje blaženim i svetim. Dan ranije ovakvo slavlje održano je na mađarskom jeziku.

M. Đ.

SUBOTICA JE GRAD KRAJ TAVANKUTA - SOMBOR JE GRAD KRAJ LEMEŠA

Promocija 3. sveske Leksikona Podunavskih Hrvata Bunjevaca i Šokaca u Somboru. Na promociji nazočan i "zagrebački Lemešanin", Somborac, dr. Ivo Škrabalo.

ŠTIVO ZA SVA VREMENA: Promocija Leksikona PHBS upriličena je u Somboru, 23. lipnja 2005. godine. Domaćini promocije bili su HKUD "Vladimir Nazor" i HAD iz Subotice. U ime domaćina, nazočne goste, a među inima gospodina **mr. Davora Vidiša**, generalnog konzula Republike Hrvatske u Subotici, gospodina **Tihomira Šilovića**, novopostavljenog konzula, **Josipa Z. Pekanovića**, predsjednika HNV-a i sve druge goste među kojima su bili predstavnici javnog, kulturnog i političkog života Sombora i Subotice, pozdravio je predsjednik Društva, **Šima Raič**. Uvodno i ujedno pozdravno slovo u ime nakladnika Leksikona dao je i **Dužo Runje**, predsjednik HAD-a. O značaju Leksikona, kao kapitalnog pothvata koji nam pruža znanja o civilizaciji podunavskih Hrvata, koji je izvor znanstvenih i stručnih informacija te obavještenja o značajnim ličnostima koje su utjecale na povijesni, politički i kulturni razvitak hrvatskog naroda ovog kraja te o Leksikonu kao svjedočanstvu kulturnog identiteta našeg naroda, govorila je suradnica Leksikona, **Antonija Čota**. U svom izlaganju u kome je istakla osnovne karakteristike Leksikona kao nacionalnog, regionalnog, znanstveno standardiziranog projekta, Čota je naglasila značaj glavnog urednika, kao idejnog tvorca, pokretača i bez svake sumnje "glavnog" i "odgovornog" što naša zajednica ima jedan ovakav projekt koji će ne samo sačuvati od zaborava mnoge zanimljive podatke i ličnosti, nego će se tek u budućnosti pokazati njegov značaj prvenstveno u znanstvenom, ali i u smislu kontinuiteta rada i života Hrvata na prostoru Podunavlja.

RIJEČ UREDNIKA: Kako bi promocija opravdala svoj epitet "somborska", **dr. Slaven Bačić** je u svom izlaganju naveo suradnike iz Sombora i okolice, čiji se broj povećao, a koji su dali značajan doprinos kvaliteti ovog sveska, a to su: **Stjepan Beretić, Antonija Čota, Zoran Čota, Josip Dumendžić Meštar, Matija Đanić, Alojzije Firanj, Đuro Lončar, Mato Miloš, Josip Z. Pekanović, Marija Šeremešić**, koji su napisali dvadesetak natuknica. Odgovarajući na postavljeno pitanje glede financiranja Leksikona, dr. Bačić morao je iznijeti i, pomalo poražavajuću činjenicu, da ovaj znanstveni i kulturološki projekt od nacionalnog značaja ima svojih financijskih teškoća usprkos kojih, s nadom da će se i prevladati, rad na Leksikonu neće prestati. Time je ujedno najavio i izlazak četvrtog sveska na jesen.

SOMBORSKI NOSTALGIČAR: Nazočnost gospodina Ivo Škrabala, filmskog i kazališnog redatelja, publiciste i znanstvenog radnika je uveličala promociju Leksikona i potvrdila njen, maloprije spomenuti somborski duh. Naime, gospodin Škrabalo je rođeni Somborac, po majci Lemešanin, a njegov otac je jedan od pisaca povijesti hrvatskog društva koje danas nosi ime "Vladimira Nazora". Ono što je promaklo nazočnima na promociji, a što su imali prilike doživjeti rijetki, dogodilo se popodne, uoči promocije u neformalnom druženju s gospodinom Škrabalom, kome su domaćini bili **Katarina i Ivan Kaić** u Lemešu. Na promociji, gospodin Škrabalo je istakao značaj Leksikona, njegov koncept izdavanja u više malih svezaka, a napose njegovu otvorenost u kulturološko-povijesnom smislu prema svim narodima i nacionalnim skupinama s kojima se odvajkada na ovim prostorima zajednički živjelo. Gospodin

Škrabalo je naglasio i značaj prisustva konzulata RH čime je dokazano da briga o kulturnom razvitku našeg naroda na ovim prostorima itekako postoji. Nenametljivi šarm, s kojim je naš gost opisao nekadašnji srednjeeuropski grad u kome se rodio i svoja sjećanja na djetinstvo u kome nije bilo špekulacija na račun ove ili one pripadnosti, osvojio je publiku koja mu se zahvalila burnim aplauzom.

RIJEČ PRISUTNIH. Uvažavajući činjenicu da znanstvene promocije ovog tipa prati jedan uži krug ljudi, prisustvo publike je bilo zadovoljavajuće. Naročito značajno je i prisustvo kulturnih i javnih radnika iz Sombora, napose povjesničara i arhiviste **Rade Šumonje**, povjesničara i kroničara somborskog gospodina **Mile Vojnovića**, gospođe **Anite Beretić**, narodnog poslanika, ali i glumca Narodnog pozorišta Sombor gospodina **Marka Tasića** koji je došao pozdraviti redatelja Mrožekovih "Policajaca" i Ustinovih "Romanova i Đulijete" koji su, nekada davno, "u tom Somboru" punili dvorane somborskog kazališta. Na promociju su došli mnogi i iz okolnih mjesta (Bereg, Monoštor, Sonta, Lemeš) uz nazočne Somborce, došli su i iz Subotice, Tavankuta, ali i Mohacsa, a oni koji nisu mogli doći, kao **prof. dr. Katalin Kaić**, poslali su svoju čestitku - znak podrške izražavajući tako svoje visoko mišljenje o djelu. /A. Č./

Etno festival hrane i muzike u Novom Sadu

Kao i prošle godine i ove su se godine, 18. lipnja, članovi našeg Društva predstavili na Etno festivalu hrane i muzike u Novom Sadu. Američka fondacija za razvoj ADF ponovno je na novosadskom "štanu" okupila ono najljepše što ima u narodu: muziku, hranu i narodne rukotvorine.

Od 95 štandova, dva smo mi dobili i to jedan MZ "Gornja Varoš" (s kojom već čitav niz godina naše Društvo ima uspješnu suradnju), a na drugom štandu se predstavilo naše Društvo. Svi štandovi su bili originalni na svoj način (spremana su jela od puževa, žaba, srne, svinje, divlje i pitome, ovce, goveda, gljiva i neizbježne ribe).

Na štandu našeg Društva, naši vrijedni predstavnici izložili su sendviče, kruv sa mašću, puno sitnih kolača, kiflica, razne gužvače (gibanice), čuvene somborske sireve, razne pite, piće u unikatnim oslikanim bocama. Za svoj trud nagrađeni su majicama koje su sponzorirali organizatori i jednim divno provedenim danom na Dunavu družeći se i sklapajući nova prijateljstva s ostalim sudionicima ovog Etno festivala.

Folklorna grupa našeg Društva nije se mogla predstaviti u muzičko - folklornom dijelu ovog festivala jer je prethodnog dana otputovala na trodnevno gostovanje u Zagreb. U svakom slučaju, zahvaljujemo se svima koji su dali svoj doprinos i sudjelovali na Etno festivalu: tajniku MZ "Gornja Varoš" **g. Radenku Vojvodiću** i **g. Antunu Kneževiću**, koordinatore između ADF-a i našeg Društva kao i našim predstavnicima **Mariji Carev Mijić, Sofiji Vuković, Magdi Išpanović, Dejanu Ristiću, Bojanu Joziću, Oliveru Deliću, Ljiljani Miji, Aleni Raič...**

Sigurno zaslužuje spomen i to da je predsjednik ADF-a **g. Majk Miler**, koji je zajedno s predsjednikom APV **Bojanom Kostrešom** otvorio ovaj festival, bio više nego zadovoljan, s obzirom da su ostvareni svi predviđeni ciljevi programa "CRDA" kojeg inače financiraju građani Amerike putem agencije "USAID" a realizira ADF.

Za svaku pohvalu organizatorima i sudionicima i želimo im uspjehe u radu i do skorog ponovnog viđenja i druženja na ovom festivalu naredne godine. /Antun Knežević /

“Lira naiva 2005.”

U subotu 25. lipnja, na parking u Petrovaradinu, ispred stare lipe oko 11 sati sastali su se pjesnici, sudionici “Lire naive” iz Subotice i Sombora, da bi, nakon kratkog dogovora, kolona automobila, u gušćem redu, krenula prema izlazu iz grada i zaustavila se u omiljenom svetištu na Tekijama. Ušli smo u crkvu Majke Božje Tekijske, odahnuli od užasne vrućine u kolima i očarani ljepotom unutrašnjosti crkve, zapjevali pjesmu “Čuj nas Majko” i nakon toga sjeli u klupe i poslušali **mons. Stjepana Milera**, rektora svetišta, koji je govorio o povijesti crkve, slikama, vitražima, obnavljanju crkve... Rekao je između ostalog i to kako je u Petrovaradinu do 1990. godine bilo oko 4000 katolika a danas ih ima oko 1600, te da su oni ostatak ostataka, a slično je i s drugim župama u Srijemu. Nakon ovog izlaganja ravnateljica Hrvatske čitaonice **Katarina Čeliković** se zahvalila na gostoprinstvu i opsežnom izlaganju i uručila poklon knjige “Lira naiva 2005”, na čijoj je naslovnici crkve Gospe Snježne na Tekijama pa je tako i g. Miler bio oduševljen ovom lijepom gestom. Poslije ovoga svi smo zajedno krenuli u razgledanje crkve iznutra i izvana, Tekijske kuće, Križnog puta, izvora vode, uzeli poneki kamen za suvenir i nastavili put preko Sremskih Karlovaca za Golubince. Uz malo lutanja i malo pitanja stigli smo na odredište. Tamo su nas dočekali **Ilija Žarković**, tajnik društva “Tomislav” **Ivan Radoš**, novinar i još nekoliko njihovih članova Društva i uz hladno osvježnje izmijenili nekoliko riječi u prostorijama HKPD “Tomislav” koje se nalazi pri župi svetog Jurja, zatim smo pogledali crkvu i čuli o njoj neke osnovne podatke kao i o Golubincima. Poslije toga smo krenuli na ručak u kavanu “Nostalgija”. Tamo nas je čekalo prijatno iznenađenje. U dvorištu su stajala stara zaprežna kola, lotre, šaraglje, plug, drljača, kolečka... Unutra smo bili raspoređeni u tri denivelirane prostorije; klupe i stolovi su bili urađeni od dasaka sa malo više mašte, po zidovima razne rezbarije na drvetu, fejnjeri, lampaši, stari radio, prigušena svjetla, muzika Zvonka Bogdana... Paprikaš su posluživali u zemljanim ćupovima, a mi smo jeli iz zemljanih sudova (pepeljara - kako se neko našalio, jer su imali takav oblik). Među nama je bio i predsjednik društva **Mato Groznica** i vlč. **Jozo Duspara**. Članovi glazbenog odjela HKPD “Tomislav” nisu mirovali, nego odmah zasvirali “Alaj Sremci lumpuju na Savi”, pa preko Bačke, Banata i Slavonije završili sa “Ko te ima taj te

nema”. Nakon gurmanskog i pjevačkog dijela, došao je na red i pjesnički dio. Katarina Čeliković je podijelila svakom sudioniku na dar pet primjeraka zbirke izabranih stihova “Lira naiva 2005.” Nakladnici, a ujedno i organizatori ovog susreta su Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost “Ivan Antunović” i Hrvatska čitaonica iz Subotice. Svaki pjesnik je rekao nešto o sebi, netko je i pročitao svoju pjesmu, a Katarina Čeliković je rekla da će sve ove pjesme kao i dosad objavljivati u *Hrvatskoj riječi*, *Zvoniku*, *Subotičkoj Danici*, *Miroljubu* a ponudit će pjesme duhovnog sadržaja i “Radio Mariji” čije se skoro otvorenje studija očekuje i u Subotici. Kad se dovrši kuća, Zadužbina profesora Bele Gabrića, pjesnici bi se u njoj mogli sastajati jedanput mjesečno, pošto je sastanak jedanput godišnje premalo. Sljedeći susret bi se trebao održati negdje u Podunavlju, predložila je Katarina Čeliković. Pošto smo u polumraku kavane “Nostalgija” odradili ovaj dio posla, krenuli smo u školu “23. oktobar” gdje je u 18 sati počela književna večer. Voditeljica programa je pozdravila organizatore susreta, kao i goste-zamjenika veleposlanika Republike Hrvatske u Beogradu **Branimira Lončara**, predstavnike Mjesne zajednice, Osnovne škole, župnika... Sudionike susreta je pozdravio i Mato Groznica kao i Katarina Čeliković koja je između ostalog pročitala pismo **dr. Andrije Kopilovića** upućeno svim sudionicima susreta. Knjigu je predstavio književnik iz Subotice **Zvonko Sarić**, a nakon toga je svaki sudionik pročitao svoju pjesmu i jednom od gostiju poklonio knjigu “Lira naiva 2005.”. Imali smo i jednog gosta, naime njihov lokalni pjesnik **Stevan Vidović-Brica**, pročitao je jednu zaista lijepu pjesmu “Bili su nekad salaši stari”. Svoj prvi nastup imale su i mlade članice tek osnovane Literarne sekcije pri Hrvatskoj udruzi kulture “Lajčo Budanović” u Maloj Bosni koju vodi **Samenka Mandić**.

I ovaj je susret završio u odličnom raspoloženju i pokazao koliko emocija gaje pjesnici. Kako je je pred putnicima bio duži put, nakon zahvale divnim domaćinima i i obećanja da ćemo se vidjeti..., krenuli smo prema svjetlima sjevera naše bačke ravnice.

Antun Kovač

SALAŠ NA SPRATU

Kada jednog Šokca, rođenog u blatu,
u najselu - okružen vodom i šumom,
priseljite u "salaš na prvom spratu",
to je onda teror nad zdravim razumom!
Živim u košnici kao Mika - krele,
Suknje oko mene zuju, kljucu, sekiru...
pazim na čistoću ko kad ranim čele,
i opet neće da pušću me na miru.
"Čarli", "Persil" i kemija, to je problem,
sve mora da blista, i gaće i čaša,
ne smem da šmrkam, pljujem ni podrigujem,
jer sve to škodi lipoći mog "salaša".
"Promini veš, zakrpaj, briši prašinu"...
ne mogu sve podnet, taka mi je narav,
ma nek ide sve u finu materinu,
oću da budem prijav, tmjav i garav!?
Najglavnije stvari ostanu po strani:
Važne su krpice, šminka i cipele;
L'oreal, Versaće, Beneton, Armani,
I tri džaka mirisa svakojake fele!
A ja oću miris balege i sina,
Da sidim na travi ispod starog duda,
Pa da glasno pivam "Bambina, Bambina",
I da tiram kera ko seoska luda.
Volio bi imat garažu u dvoru,
Pa da perem auto kad je lipo vrime,
Da naranim svinje u malom oboru,
i da usput slažem neke nove rime.
Ja bi da unuci trču po salašu,
Da se sigru žmure kadgot na sokaku,
Da sa vr gamare viču dida Pašu,
Da mogu da kaku na svakom koraku!
Volio bi da se pentram po vočkama,
Ali da ne spadnem s'kruške, ako mogu,
Volio bi da čistim štalu s'tročkama,
Ali da mi krava ne stane na nogu.
Fala Bogu sam' nek smo živi i zdravi;
Naviko sam se i baš mi je milina,
Nužnik mi na nosu, komšija na glavi,
a ja tiho pivam "Bambina, Bambina".

Kovač Antun - Paša

NAŠ VELIKI KNJIŽEVNIK

Ante Jakšić iz Bačkog Brega

Nedavno je izašla iz tiska monografija HKPD "Silvije Strahimir Kranjčević" u Bačkom Bregu. U njoj posebno poglavlje zauzima kraći tekst o hrvatskom književniku **Ante Jakšiću** (1912.-1987.), rođenom i sahranjenom u Bačkom Bregu.

Iz nekih razloga o njemu se u Bačkoj malo govori i piše a i sami Berežani nisu u dovoljnoj mjeri upoznati s njegovim književnim stvaralaštvom. Mjesno HKPD "Silvije Strahimir Kranjčević" nema snage pa ni dovoljno inicijative da se izbori za njegov bolji tretman i položaj koji on zaslužuje. U državnoj zajednici Srbija i Crna Gora češće ističu književne stvaraoce što potiču iz većih mjesta, nego one iz malih sredina, pogotovu ako je u pitanju pripadnik šokačkih Hrvata.

Međutim, jedan detalj o njemu u matičnoj državi ovog naroda lijepo ilustrira koliko se on u toj zemlji cijeni. Glavni grad RH, Zagreb, ima ulicu koja nosi njegovo ime. Ovu značajnu činjenicu malo tko zna u Vojvodini ili se olako prelazi preko nje. Na priloženoj fotografiji se vidi ulica ovog našeg sunarodnjaka u Zagrebu, u predjelu Volovčice, u dijelu grada koji pripada općini Peščenica. Tu se nalaze ulice i drugih hrvatskih književnika. Realno je očekivati da će pored ulice jednog dana u Zagrebu biti otkrivena i spomen - ploča na kući u Vlaškoj ulici, u sklopu stambenog bloka "Vatikan" gdje je Ante Jakšić stanovao i stvarao.

Bački Breg nema ulicu koja nosi njegovo ime. Nema je ni Sombor gdje je pjesnik završio gimnaziju i tiskao prvu zbirku pjesama "Biserni đerdan". Prilikom jednog njegovog gostovanja u Somboru, "Somborske novine" su 17. srpnja 1970. godine na str. 8 donijele prikladan "Zavičaj ne zaboravlja pisca" te objavile i njegovu pjesmu "Sad mislim". Nakon 1971. godine i događaja što su vezani za taj period, somborski tisak više nije ni spominjao ime ovog našeg književnika.

Mišljenja sam da bi Ante Jakšiću bilo mjesto i u nastavnom programu osnovnih škola SCG, što je svojim književnim radom i zaslužio. Za početak trebali bi ga proučavati učenici koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku i oni koji se opredjeljuju za izučavanje hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture.

Ivan Kovač

Somborci u Srijemu u Republici Hrvatskoj

U Starim Jankovcima, općini Vukovarsko-srijemske županije, smještenim 10 km jugoistočno od Vinkovaca, održana je 28. svibnja V. Smotra folklor nacionalnih manjina Republike Hrvatske i hrvatske dijaspor. Tradicijsku kulturu nacionalnih manjina predstavilo je više udruga iz Vukovarsko-Srijemske i Brodsko-Posavske županije, mađarska kulturna udruga "Pelmonostor" iz Belog Manastira, Makedonsko kulturno društvo istarske županije "Kočo Racin" iz Pule. Židovsku nacionalnu manjinu je predstavio Klezmer sastav "Jewzers" židovske općine Zagreb koji njeguje tradicionalnu plesnu glazbu klezmer Židova istočne Europe začinjenu jazzom i rock ritmom s elementima folklor zemaļa u kojima su živjeli. KUD "Izvor" Žabljak - Usora nastupilo je s tradicijskim običajima, pjesmom, glazbom i izvornim narodnim nošnjama usorskog kraja iz BIH. Gradišćanski dio Republike Mađarske predstavilo je HKD "Čakavci" iz mjesta Hrvatski Židan koje njeguje tradicijsku kulturu i svoj hrvatski gradišćanski jezik.

Predstavljanje folklornog i tamburaškog odjela HKUD "Vladimir Nazor" iz Sombora sa spletom pjesama i bunjevačkih igara Sombora i okolice bilo je veoma uspješno i zapaženo što potvrđuje nagovješteni poziv za sudjelovanje na manifestaciju "Vinkovačke jeseni" ove godine.

Zoran Čota

"PRIGORSKI DANI" U ZAGREBU U SESVETSKOM KRALJEVCU

"V. Prigorski dani", Međunarodna smotra folklor održana je tradicionalno i ove godine od 17. do 19. lipnja. Domaćin i organizator je Kulturno umjetnička udruga "Prigorec" iz Sesvetskog Kraljevca, dijela Zagreba na najistočnijem kraju. Predsjednik Siniša Škvorc pozdravio je sudionike i goste u "Gradu mladih" (bivši "Pionirski grad") u Dubravi koji je promijenio ime ali zadržao namjenu. *Drago mi je vidjeti vas u ovolikom broju u našem Prigorju, kraju lijepe naše od Vrbovca sa Zagrebom do Karlovca. Ove godine "V. Prigorski dani" su međunarodna smotra folklor. Iz inozemstva, iz Srbije i Crne Gore, sudjeluju HKC "Srijem" iz Sremske Mitrovice, HKUD "Vladimir*

Nazor" iz Sombora i ženska klapa "Bisernice Boke" iz Kotora, iz Mađarske zbor "Ladislav Matušek" iz Kukinja i iz Austrije Folklorno društvo Gradišćanskih Hrvata "Graničari" iz Fileža. Pored domaćina iz Hrvatske nastupaju i kulturno umjetnička društva iz Stupnika, Petrinje i Varaždina.

U taverni "Kraljevec", dvorani s eksponatima kao pravom muzeju Prigorja održan je prigodni domjenak svih sudionika uz koncert tamburaških sastava. Sutradan, u suncem obasjanom Zagrebu, prošla je povorka svih sudionika u narodnim nošnjama uz izvedbu kratkog folklornog programa uz pažnju i simpatije brojnih građana subotnjeg podneva Zagreba. Povorka je od Katedrale preko Trga bana Josipa Jelačića, uspinjače i Markova trga na Gornjem gradu došla natrag pred Katedralu gdje su sudionici sudjelovali na svetoj misi koju je služio kardinal Josip Bozanić.

Središnja manifestacija "Prigorski dani" održana je na ljetnoj bini u parku osnovne škole Sesvetski Kraljevec. Neprocjenjivo folklorno blago i narodne nošnje što se kriju u starim škrinjama i ormarima, ljepota različitosti ali i bliskosti običaja i tradicijske kulture smjenjivali su se kroz izvedbe pjevača, tamburaša i plesača. Pred gledateljima na bini izvođene su pjesme i plesovi iz Turopolja, Boke Kotorske, Baranje, Gradišćanskih Hrvata, Srijema, Banovine, sa otoka Krka.... HKUD "Vladimir Nazor" izvelo je program "Somborske razglednice", recital na stihove Nikole Maširevića u obradi Marije Šeremešić uz pratnju kombiniranog orkestra "Bereški tamburaši" s pjesmama o Somboru i izvođenju bunjevačkih igara iz Sombora i okolice.

Zoran Čota

Šokačka večer u Bilju

U organizaciji zavičajne udruge Hrvata "Šokadija" Bački Monoštor za Slavoniju i Baranju, u Bilju je 9. travnja održana druga "Šokačka večer".

Dvorana Doma kulture i ovoga puta je bila puna. Pristigli su gosti iz Bačkog Monoštora - članovi HKUD "Bodrog", članovi KUD "Gajić" iz Gajića te udruge Mađara iz Bilja. Nazočni su bili i predstavnici Općinskog poglavarstva, "Hrvatskih šuma", LD "Sršnjak" iz tog baranjskog mjesta.

Nakon intoniranja hrvatske državne himne i odavanja počasti preminulom papi Ivanu Pavlu II. goste je pozdravio predsjednik Marin Forgić. U pozdravnim riječima poseb-

no je podvukao osnovni cilj ovakvih okupljanja: održavanje čvršćih veza sa zavičajem, te očuvanje običaja, govora i kulturnih tekovina. Predsjednik HKUD "Bodrog" **Stipan Šimunov** u svojoj pozdravnoj riječi između ostalog naveo je da je u protekloj godini Društvo imalo tridesetak nastupa ali da su im susreti u Bilju uvijek posebno dragi.

Ukusnu večeru osigurali su sponzori, muzičari su bili Monoštorci a svoje pjesme čitali su **A. Kovač** i **A. Bešlin**. Uz prijatno raspoloženje zabava je potrajala sve do ranih jutarnjih sati.

Adam Bešlin - Nova

Etno susreti u Bilju - R. Hrvatska

Pod pokroviteljstvom predsjednika RH u Bilju su održani od 3. do 5. lipnja 2005. godine VI. Međunarodni etno susreti - zajednička baština.

Program

Organizator ove manifestacije je Hrvatsko - mađarski kulturni centar u Bilju. Njegov tajnik **g. Zdravko Odorčić**, pokrovitelj općina Bilje a medijski pokrovitelji Radio Baranja, M.C. Glas Slavonije te slavonska televizija.

Zanimljivo je istaći da je na izložbi likovnih radova izlagao i Somborac, **g. Martin Šeremešić**. Odabrane slike su ulja na dasci - Isus na križu, raspeće, trnova kruna, kroz prozor. Zanimljiva tematika a još više podloga izazvale su pozornost ne samo mnogobrojne publike nego i medijskih pokrovitelja.

Nakon otvaranja izložbe održana je promocija knjige pučke poezije "Baranjo u srcu te nosim". Autor je **Adam Bešlin**, porijeklom Monoštorac, dugogodišnji stanovnik Bilja.

Na promociji knjige stihove su čitale **Jasna Odorčić**, glumica osječčkog kazališta i **Marija Šeremešić** iz Sombora.

Inače, to je druga knjiga Kulturnog centra Bilje u ediciji pučki baranjski pjesnici.

M. Š.

Dramska sekcija

Nakon četiri godine od osnivanja Dramske sekcije koja neguje pučku scenu ušli smo u petu sa zavidnim brojem pripremljenih predstava. Tim koji vrijedno radi sada broji dvadesetak članova. Do sada je prikazao, ne samo somborskoj, publici četiri pučke komedije. Igrali su "Meldovanje", "Moje - Tvoje" utemeljeno na Čehovljevoj "Prosidbi", "Albin bircuz", "Bono se ženi", zatim veoma kvalitetan prikaz života oca Gerarda Tome Stantića u povodu sto godina karmelićanskog samostana u Somboru. Igralo se uoči prela, tijekom zime, najčešće običaji druženja, zatim jednočinke za božićne blagdane. Organizatori su niz književnih večeri te ujedno i sudionici prigodnih programa. Stalni članovi od formiranja su: **Antun Knežević**, **Damir Šeremešić**, **Agneza Šeremešić r. Pekanović**, te voditeljica i pročelnica **Marija Šeremešić**. Kada su nas neki članovi napustili stigli su drugi: **Klara Jobađi**, **Snežana Nađ**, **Bojana Jozić**, **Ljilja Mijić**, **Ivan Džinić**, **Joso Firanj**, **Ivan Maunić**, **Antun Kraj-**

Recitatori dramske sekcije

ninger, **Jovanka Raič**, **Ivan Blaško**. Nakon dvije godine ponovno nam se pridružuju **Kristina Ispanović**, **Ivica Pekanović**, **Ivan Ispanović**, **Kristina Dorotić**, **Dejana Jakšić**, **Dina Lasković**. Sljedeću prigodu već čekaju **Lea Jevtić**, **Miloš Jevtić**. Svi članovi se lijepo slažu, proslavljaju zajedno rođendane, druže se i vesele svakoj novoj predstavi. Dugogodišnji pratioci komada s pjevanjem su "Zlatni zvuci".

"Meldovanje"

"Moje tvoje"

M. Š.

PČELICA

STRANICA ZA MLAĐE, MLAĐE I NAJMLAĐE

Draga djeco!

Završila se školska godina. Bilo vam je naporno ali lijepo. U školi ste učili, razgovarali, razmišljali, dijelili tužne i radosne trenutke. Sada ćete imati puno slobodnog vremena. Više ćete biti s roditeljima i bližnjima. Moći ćete pomagati mami i tati, pročitati koju knjigu, kupati se i sunčati a možete na primjer kao "danas ću..."

pomoći mami i mati, posjetiti baku, pročitati lijepu knjigu, družiti se i

igrati s prijateljima, starim susjedima nešto pomoći, napisati priču...

KRUH

Svakog dana blagujemo kruh. Tako ga često blagujemo da katkad ni ne mislimo koliko je on vrijedan naše pozornosti. Kruh nije samo plod žitnih polja. On je znak zajedništva dok ga zajedno blagujemo. On je znak Ljubavi dok ga međusobno dijelimo. Kruh nije samo pečeno brašno. Kruh je više od kruha.

Zamisli da imaš moć da sve žito pretvoriš u zlato! Kada dođe žetva, umjesto žitom, vreće napuniš zlatnim zrnima! Što bi ljudi više voljeli: zlatno zrnje ili slastan kruh?

Zamisli da imaš moć da sve žito pretvoriš u zlato! Kada dođe žetva, umjesto žitom, vreće napuniš zlatnim zrnima! Što bi ljudi više voljeli: zlatno zrnje ili slastan kruh?

kruh

1. Tvoja djeca, Bože moj,
mole svaki dan:
Daj nam kruha, radosti,
daj nam miran san!

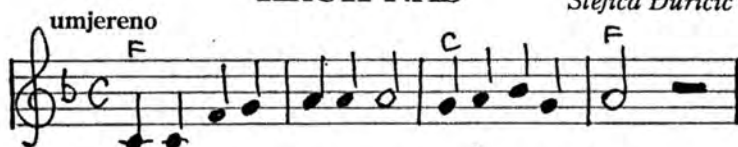
*Pripjev: Kruh naš, kruh naš
dao si nam ti,
hvala ti, hvala ti
na tvojoj ljubavi.*

2. Blagoslovi djecu svu,
sreću daj nam ti
svima nama hrane daj
tužne utješi.

Kruh naš...

KRUH NAŠ

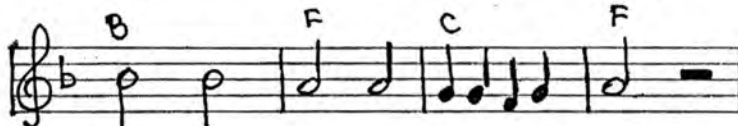
Štefica Đuričić

Tvo-ja dje-ca, Bože moj, mo-le sva-ki dan

Daj nam kruha ra-do-sti, daj nam mi-ran san.

Kruh naš kruh naš, da-o si nam Ti

Hvala Ti, Hva-la Ti na Tvo-joj lju-ba - vi.

Mudri savjeti

Uradi najbolje ono što radiš. To je najvažnija i najbolja garancija uspjeha.

)•(

Donosi sam odluke - to je mudro. Treba učiti od svakoga ali život je originalan i neponovljiv, čovjek mora biti ličnost.

)•(

Čovjek je nesavršeno biće i mora težiti stalnom usavršavanju. Svaki napredak donosi nagradu. Moramo se usavršavati.

)•(

Za naše akcije potrebna je izvjesnost uspjeha. Ona se postiže znanjem. Za početak je potrebna odlučnost. Ustrajnošću stižemo do željenog cilja. Treba u sadašnjosti graditi budućnost.

)•(

U životu nas prate uspjesi i promašaji, to je sastavni dio života. Ako želimo čvrsto stajati na zemlji, biti sigurni, gospodariti sobom, uspjesi i neuspjesi ne mogu imati veliki značaj. Život teče dalje.

)•(

Za uspjeh je potrebna odlučnost, znanje i procljivost, da se uoči što je bitno. Zatim je potreban rad i upornost za ostvarenje cilja. Tada nam je uspjeh na dohvata ruke.

)•(

Ako je čovjek opremljen dovoljnim znanjem i iskustvom i sve to u ulazi u rješenje problema onda je uspjeh izvjestan.

)•(

Vjera u uspjeh poduhvata je jedna od najvažnijih subjektivnih komponenti. Ujedno ona nam kazuje da je vrijeme da počnemo s radom.

)•(

Kada smo u punom zamahu ne treba stajati. Bit će prilike i za odmor i za procjene.

)•(

Osjetiti pravo vrijeme za početak to je ključ uspjeha u našim rukama.

A.L.F.

Pozdrav

Svaku večer
Ljudima oko sebe
Treba poželjeti
"Laku noć".

Ne zbog običaja,
Već zbog prijateljstva.
(Prijateljstvo, upamtite,
ima veliku moć).

Svako jutro
Ljudima oko sebe
Treba poželjeti
"Dobro jutro"
Ne zbog običaja,
Iz običaja ne valja pljeskati
Ni dlanom o dlan.

Svakog dana
Zbog prijateljstva
Ljudima treba
Poželjeti nešto lijepo.
Darovati osmijeh,
Cvijeće i blage riječi.
Treba im pomoći
Da se približe sreći.

Mladen Kušec

MIROLJUB (izlazi 4 puta godišnje). Izdaje: Hrvatsko kulturno - umjetničko društvo "Vladimir Nazor", 25000 Sombor, Venac Radomira Putnika 26, tel. 025/38-173; fax: 025/26-019.

Uredništvo: mr. Matija Đanić - glavni i odgovorni urednik, Antonija Čota - zamjenica glavnog urednika, Franjo Ivanković - tehnički urednik, Josip Pekanović, Alojzije Firanj, Franjo Krajniger, Zoran Čota, Šima Raič, Marija Šeremešić.

Prijelom teksta: mr. Ervin Čeliković.

List je registriran u Ministarstvu za informacije Republike Srbije broj 2583/2. 02. 1998.

Tisak: Štamparija "Printex" Subotica, Stipe Grgića 58, tel. 024/554-435.

E-mail: so.v-nazor@neobee.net

Web stranica: tippnet.co.yu/media/miroljub

Naklada: 900 primjeraka.

Alojzije Firanj

Član i dugogodišnji aktivista, te predsjednik HKUD "Vladimir Nazor" **Alojzije Firanj** rođen je u Somboru, prigradskom naselju Nenadiću, 26. travnja 1952. godine. Ovdje na imanju svojih predaka i roditelja oca **Alojzija** i majke **Klare** on stiče prva životna iskustva. Po završetku osnovne škole uključuje se u poljoprivrednu djelatnost sa svojim roditeljima. Nakon odsluženja vojnog roka nastavlja svoju stručnu izobrazbu: završava automehaničarski zanat, dobija znanje KV vozača, polaže stručni ispit za ložača mehaniziranog loženja i strojara kompresorskih stanica a stiče i diplomu strojarskog tehničara.

Ne računajući početnička zasnivanja radnog odnosa, već punih 30 godina je u stalnom radnom odnosu u "Somboledu", toj uspješnoj i danas poznatoj tvrtki. Sukladno svojoj stručnoj kvalifikaciji, obavlja poslove vezane za održavanje strojeva i rashladnih uređaja.

Alojzije Firanj član je našeg Društva još od ranog djetinjstva a član Uprave već punih 20 godina. U Izvršnom odboru obnašao je dužnosti pročelnika sekcije za harmoniku, bio je domaćin Društva, dopredsjednik, v.d. predsjednika a između 1996. i 2002. godine i predsjednik Društva. Sada je član Upravnog odbora, predsjednik Kulturnog savjeta, član uredništva lista "Miroljub".

Vrijeme predsjedničkog mandata Alojzija Firanja u našim je prostorima još uvijek bilo nestabilno kako u političkom tako i u gospodarskom pogledu. Iz tih je razloga i čelna pozicija čovjeka na mjestu kulturno prosvjetne institucije jednog manjinskog naroda bila specifična i veoma osjetljiva. Na sreću, naš se predsjednik tu znao dobro postaviti te društvene aktivnosti pravilno usmjeravati. To je na svoj način poticalo pripadnike ovog naroda da se u većem broju uključe u djelatnosti Društva.

Kao i ranijih godina, tako je i u vrijeme njegovog predsjedničkog mandata posebna pozornost posvećivana održavanju dobrih suradničkih odnosa s hrvatskim kulturno prosvjetnim društvima i institucijama. Ovdje posebno treba istaknuti HKC "Bunjevačko kolo" iz Subotice, društva u Bačkom Monoštoru, Bačkom Bregu, Sonti, Svetozar Miletiću i Tavankutu. Suradnički odnosi održavani su i sa svim KUD-

ovima naše općine bez obzira na nacionalnu strukturu njihovog članstva. Naše Društvo je više puta iniciralo takvu zajedničku suradnju i poticalo prigodne nastupe.

Značajna aktivnost Alojzija Firanja kao predsjednika ogledala se i pri izradi Statuta Društva. Hrvatski predznak Društva je vraćen u vrijeme njegovog rukovodećeg mandata. Značajna je bila i izdavačka djelatnost toga vremena. Iz tiska su tada izašle dvije vrijedne knjige: "Dukat ravnice", čiji je on bio urednik i pisac predgovora te "Somborske žetvene svečanosti" kao i list "Miroljub".

Za ukupnu aktivnost, a prigodom obilježavanja 60. obljetnice djelovanja (1996.), Društvo je Lojzi Firanju uručilo prigodnu Povelju.

Preporuke za dalji rad

Stvaranjem povoljnijih društveno - političkih uvjeta u zemlji i njenom okruženju stvoreni su bolji uvjeti i za amatersku djelatnost nacionalnih manjina. Iz tih razloga ovoj aktivnosti ubuduće treba prilaziti s još većim entuzijazom. Suradnja sa srodnim KUD-ovima je bitna, posebno s pripadnicima istog naroda. "U zajednici u kojoj živimo u cijelosti se treba integrirati ali se pri tome ne treba asimilirati", kaže naš sugovornik.

Premda se politikom posebno nikada nije bavio, bio je član Inicijativnog odbora DSHV, član osnivačke skupštine HNS, član Foruma hrvatskih institucija i organizacija a sada je i jedan od članova nadzornog odbora HNV.

Osim neposrednog rada u Društvu Alojzije Firanj je suradnik i voditelj somborske grupe za pisanje Leksikona podunavskih Hrvata - Bunjevaca i Šokaca. Svoje priloge već niz godina objavljuje i u katoličkom listu "Zvonik" a u našem "Miroljubu" redoviti je suradnik od prvog broja.

Aktivnost Alojzija Firanja ispoljava se i na vjerskom planu. U crkvi Sv. Križa već dva mandata je član a sada i načelnik Pastoralnog vijeća. Po odobrenju biskupa pet je godina bio djelitelj svete pričesti.

Alojzije Firanj sa svojom suprugom **Anom r. Serenčeš** ima troje djece. Kćerke **Natašu** i **Tanju**, sina **Ivana** i unuka **Nikolu**.

Premda živi u gradu, u kući koju je sam podigao, Alojzije nije zapustio svoj obiteljski posjed na salašu u Nenadiću. Tamo je podigao lijep voćnjak, a bavi se i uzgojem pilića. U slobodno vrijeme, kojeg ima veoma malo, rado čita. U vlastitoj knjižnici ima dosta djela filozofskog i teološkog sadržaja kao i druge publikacije.

Upitan, što mu je u predsjedničkom mandatu bilo najteže, Alojzije je sav potresen odgovorio: "To je momenat kada su neki članovi sekcija, opredjeljujući se kao Bunjevci, napustili Društvo."

Mr. Matija Đanić

